

Literární příloha sobota 2. 7.

Mýtus o státních maturitách

 Charles Rangel, americký kongresman afroamerického původu, prohlásil v jednom televizním pořadu o prezidentu George W. Bushovi: „Skutečně si myslím, že jednou provždy zboří mýtus o nadřazenosti bílé rasy.“

Nechci hodnotit, zda se to Bushovi povedlo, ale destrukce mýtu prováděná jeho nositeli má svůj půvab. Cermat, státní instituce odpovědná za přípravu a provedení státní maturity, vytvářel více než deset let mýtus, že tato nová zkouška zvýší prestiž tradičního zakončení střední školy, protože na testech státní maturity pracují nejlepší odborníci. Letos konečně došlo na lámání chleba.

Test Český jazyk a literatura základní úrovně obtížnosti měl být tvořen výhradně zaškrtačovacími úlohami, jejichž nabídka odpovědí obsahovala jedinou správnou položku. Jeho součástí byla i tato úloha:

VÝCHOZÍ TEXT

Hokejová liga ještě ani nezačala, ale domácí neandrtálci podobně jako v minulých ročnících nenechávají nikoho na pochybách, že jsou divokou nemyslicí zvěří a že jí nejspíše i nadále zůstanou. (podle sportovního tisku)
Kterou z následujících spojek lze nahradit výraz *ale* ve výchozím textu tak, aby byl vztah mezi větami při zachování jejich smyslu vyjádřen přesněji?

A) a B) než C) protože D) jenomže

Kritici úlohy tvrdí, že vztah mezi původními větami nelze z poskytnutého kontextu určit jednoznačně. Podle jejich názoru ho přesněji – při zachování vztahu mezi větami – vyjadřuje spojka *a* i spojka *jenomže*, a jsou proto

obě správnými odpověďmi. Taková úloha ovšem odporuje předem stanovenému požadavku na jednoznačnost a měla by být z hodnocení vypuštěna.

Paní Jana Münzbergerová, metodička Cermatu odpovědná za český jazyk a literaturu, to vidí jinak. K úloze se vyjádřila dne 28. 6. 2011 v Lidových novinách takto: „Správná odpověď je A) – spojka *a*, nikoli *jenomže*, protože mezi oběma větami není jednoznačně odporovací poměr, který jediný spojka *jenomže* připouští, navíc s významovým odstínem omezení. Spojka *a* vyjadřuje vztah přesněji, protože význam souvětí je širší, obsah textu lépe vystihuje poměr slučovací (druhá věta připojuje k obsahu první věty novou myšlenku), případně konfrontační (výpovědi jsou paralelní, ale obsahují něco, co jde proti sobě). Je pravda, že významová nuance v souvětí je jemná a úloha patřila v testu mezi ty obtížnější. Testuje, jak student zvládne syntaktickou analýzu věty a souvětí.“

Pan Jiří Lukáš poté zveřejnil na webu EDUin.cz následující postřeh:

1. Ve výchozím textu úlohy je před spojkou *ale* interpunkční čárka.
2. Text zadání úlohy požaduje nahrazení spojky, aniž by naznačoval nebo připouštěl možnost jakékoli další změny výchozího textu.
3. Pokud by spojka *ale* měla být nahrazena spojkou *a* v poměru slučovacím, čárka by musela být z textu odstraněna, tj. muselo by dojít ke změně výchozího textu.
4. Student, který úlohu řeší a ovládá pravidla interpunkce, nemůže řešení A) zvolit, protože by se dopustil pravopisné chyby, a bude proto hledat nevhodnější řešení mezi dalšími nabízenými možnostmi.
5. Cermat tak trestá studenty, kteří umí pravopis.

O dva dny později potom pan Lukáš seznámil čtenáře webu s tím, že zaslal do Cermatu dotaz týkající se rozporu mezi názorem paní Münzbergerové a svým postřehem (přesně viz www.eduin.cz). Jako odpověď mu poslali následující vyjádření paní Münzbergerové: „Úloha se zabývá sémantikou, významem spojky. Zadání úlohy žádá přesnější vyjádření vztahu mezi větami při zachování jejich smyslu. Úloha neověřuje užití interpunkce.“

A je po mýtu!

Oldřich Botlík

